

Residenshagen i Larvik

Gjenoppdagelsen av et gjemt og glemt herregårdslandskap

Aina Aske, Vestfoldmuseene

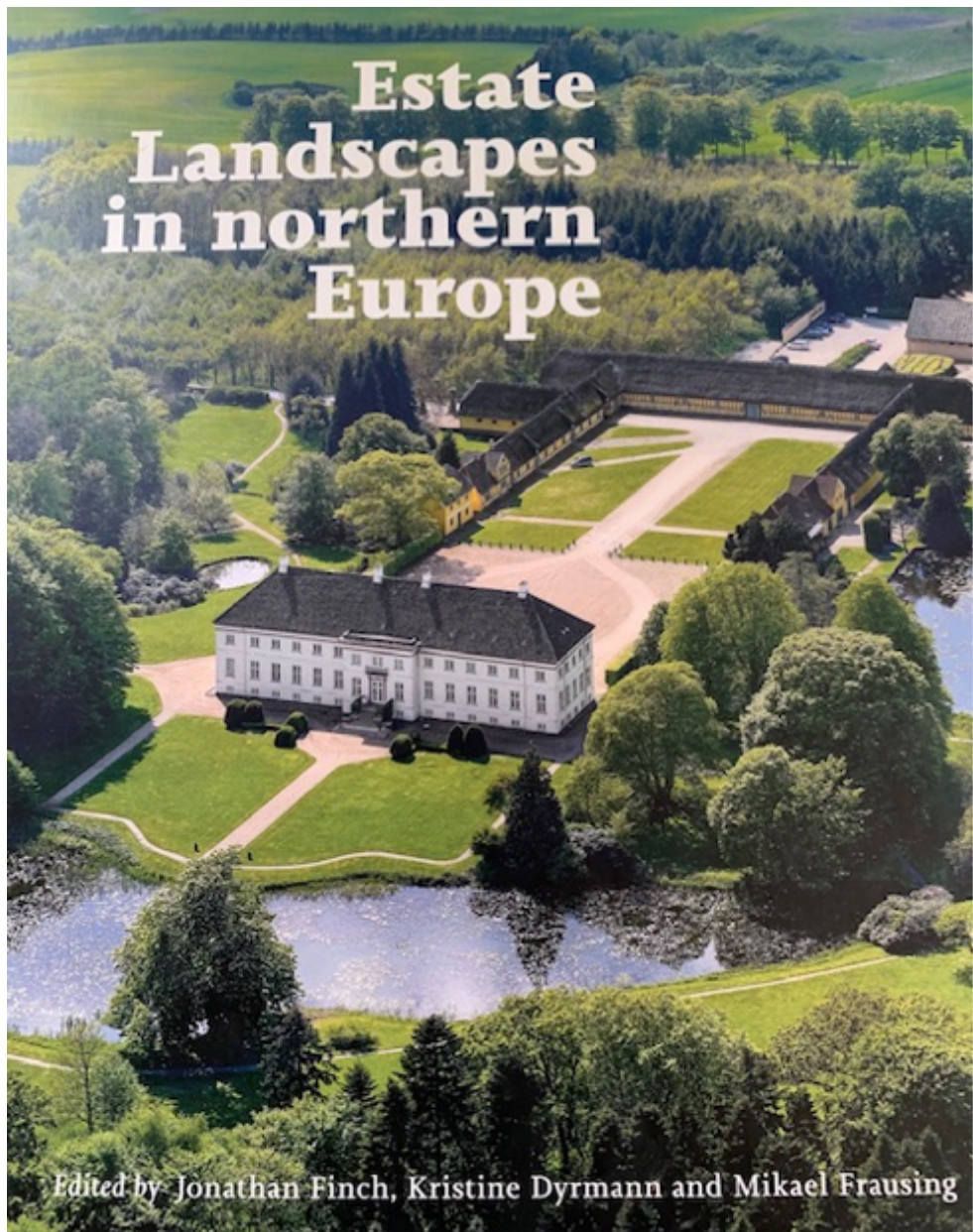

Residenshagen i Larvik: gjemt og nesten glemt

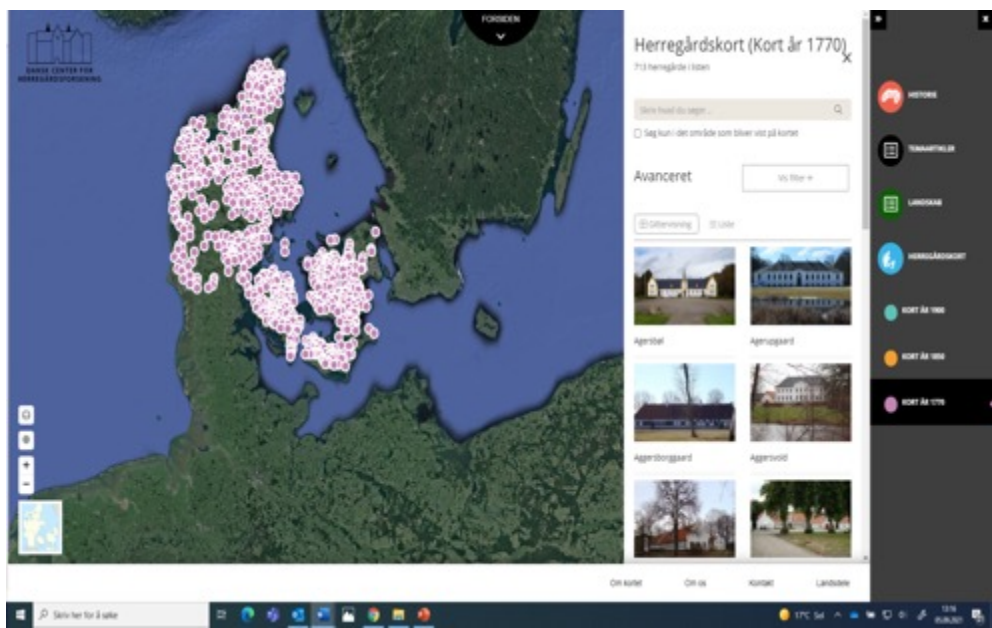
Visste du at det ligger en svær, barokk prydhage skjult midt i Larvik by?

Ivar Winther • 30. august 2021
Fra papirutgaven Arkitektnytt 07/2021

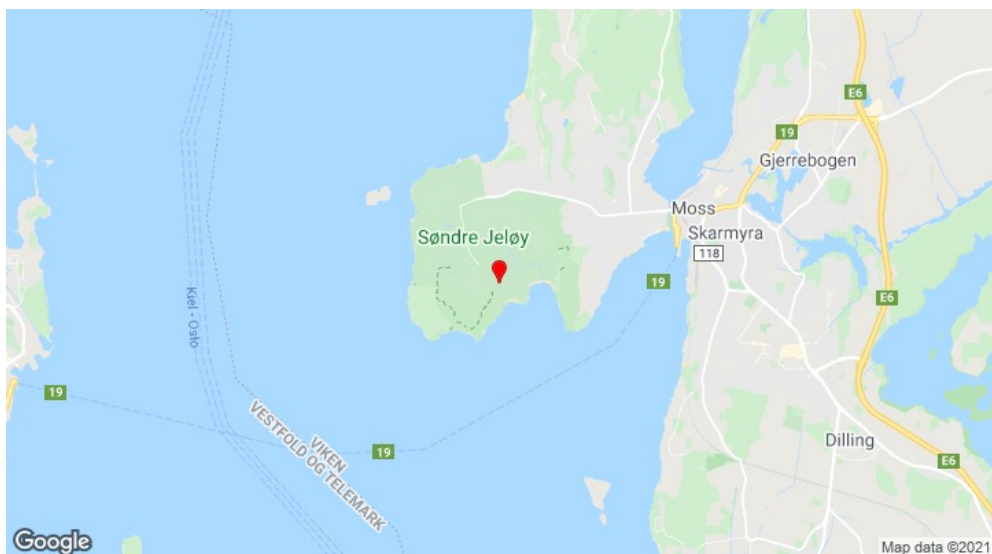
Herregårdslandskap i Nord-Europa

Herregårdslandskap – Danmark

Når man hører ordet herregård, tenker man på store hus, men herregårder mer enn dette. Man kan si at de består av fire hoveddeler:

- Hovedbygningen
- Avlsbygninger (driftsbygninger)
- Hage- eller parkanlegg
- Produksjonslandskapet

Herregårdslandskap - Norge

«**Søndre Jeløy** landskapsvernområde ligger på Jeløya og er et herregårdslandskap med store hovedhus, alléer og steingjerder.»

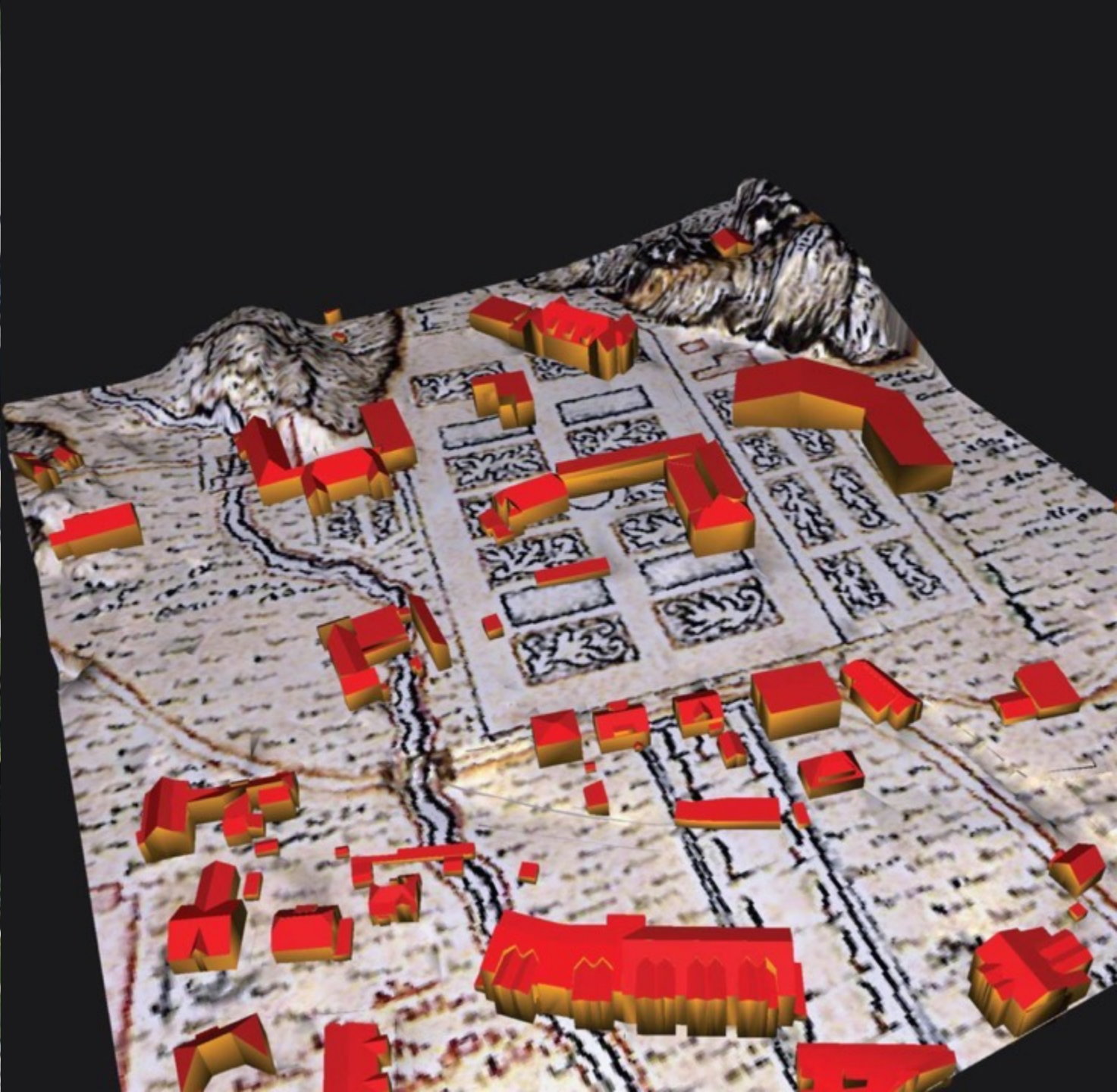
Jarlsberg hovedgård. Norges kartverk

Herregården

Hageområdet

after 1660

The counties (grevskap)
of Laurvigen and
Jarlsberg (Griffenfeldt)

Eidsfoss Manor
1697

Jarlsberg
1673

Jarsberg Manor
1673/1683

Laurvigen
1671

The Count's Residence
(Herregården)

Ulrik Frederik Gyldenløve
1638 – 1704.
Miniatur, ukjent kunstner.

Hvordan kom vi på sporet av Larviks herregårdslandskap og hvilken utstrekning hadde det?

Landbruksøkonomen Oluf Christian Olufsen besøkte Larvik i 1790. Året etter skrev han om besøket i tidsskriftet Minerva.

Olufsen var født i Viborg i Danmark og hadde mange talenter. Men først og fremst var han jurist, økonom, landmåler og lærer på Københavns universitet – og en god venn av daværende eier av Larvik grevskap, Frederik Ahlefeldt-Laurvig .

Oluf Christian Olufsen (1764 – 1827).

Pastell av Christian Hornemann, Frederiksborgmuseet

Efterat jeg med største vanskelighed havde funnet min forrige vei, besaae jeg den grevelige have.

Den er i den gamle Hollandske eller Franske usle Smag. Det er et jammerlig Syn at see den fri natur saaledes forkneben og vanskabt i Konstens Snørliv.

Af de mange herlige Scener naturen tilbyder, er ikke en eneste benyttet. Til Fieldet som behersker den mest fortryllede Udsigt, er der ingen Opgang. Grotter er der ingen af, men i deres Sted Overflødhed af stive Alleer, Pyramider og tusinde andre konstige Ting.

Olufsen 1791

Ingeniørkaptein Peter Jacob Wilster (1661 – 1727). NRA KBK48 Riksarkivet

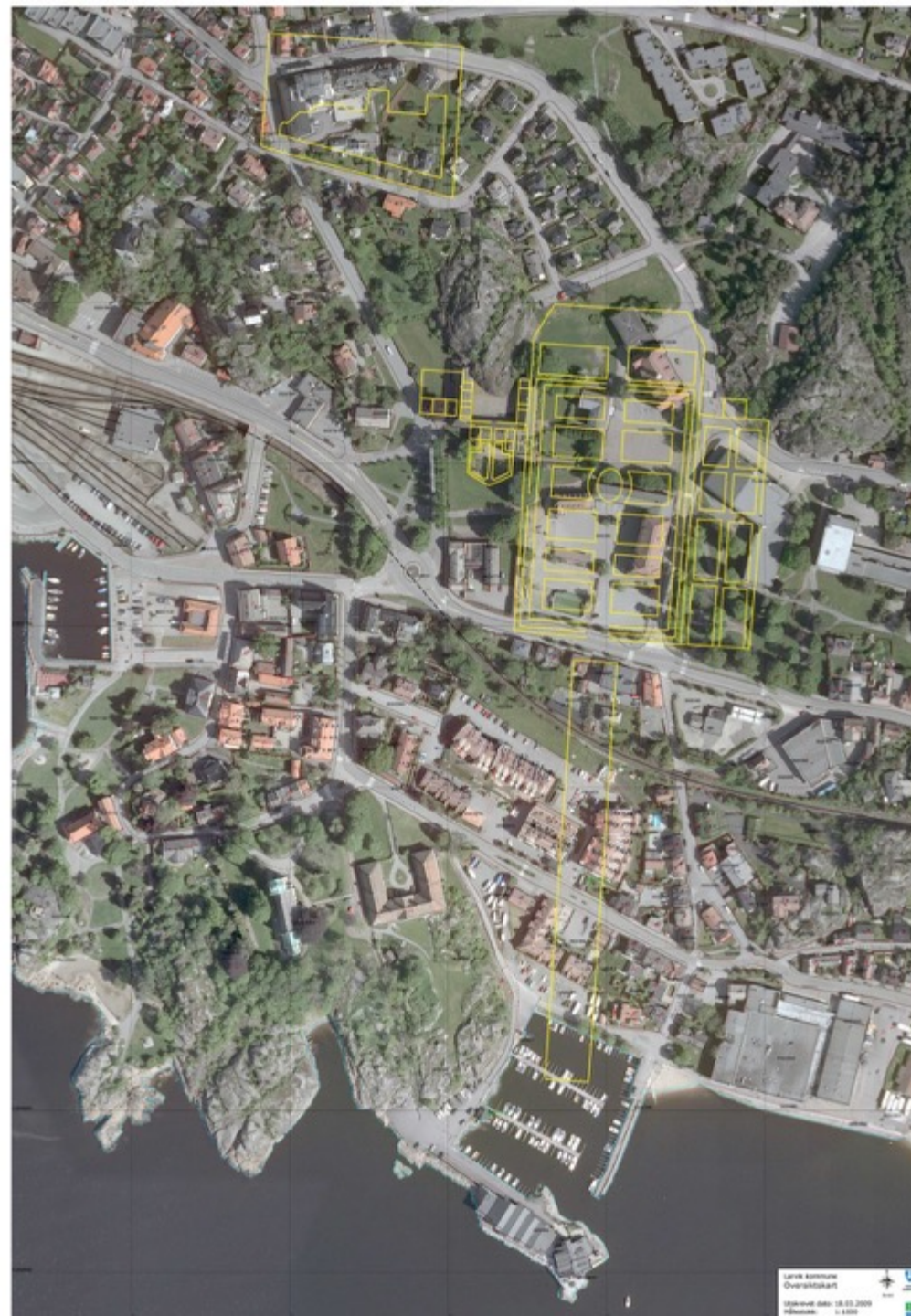

Utsnitt av oppmålingskart ca. 1690. SAKO. Jarlsberg og Larvik, A. Grevskapene II Larvik, 12 Byen, 121 Faste eiendommer 1675 - 1815

Kartverket, Grevskapsmålinger, Spørch 1811

Fra NIKU-
oppdragsrapport
91/2009
Herregårdshagen i Larvik
Rekonstruksjonsforslag
Lars-Jacob Hvinden-Haug

Hagearkeologi, september 2021

Annegreth Dietze-Schirdewahn og Bjørn Anders Fredriksen, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Trude Aga Brun, Vestfold og Telemark fylkeskommune

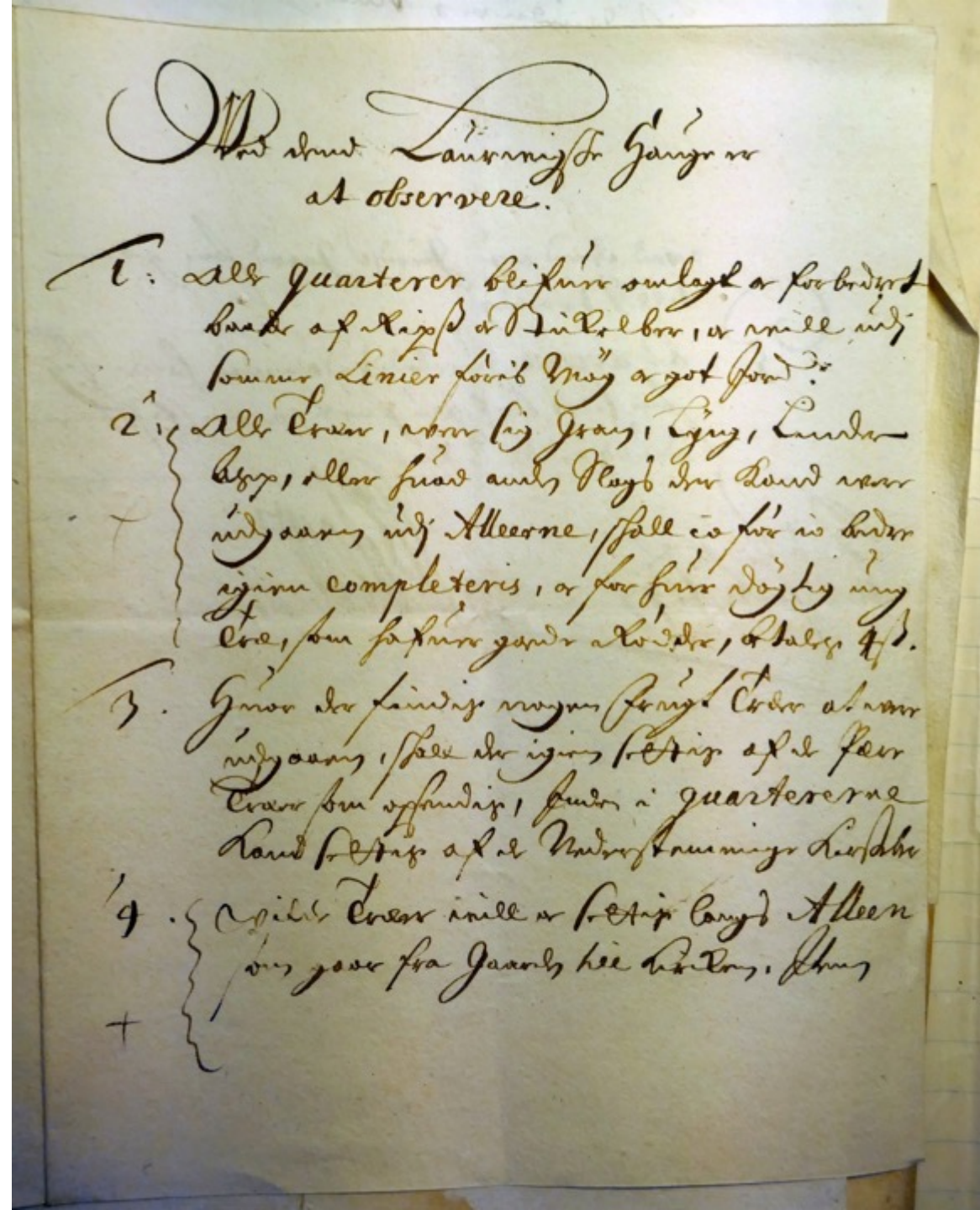
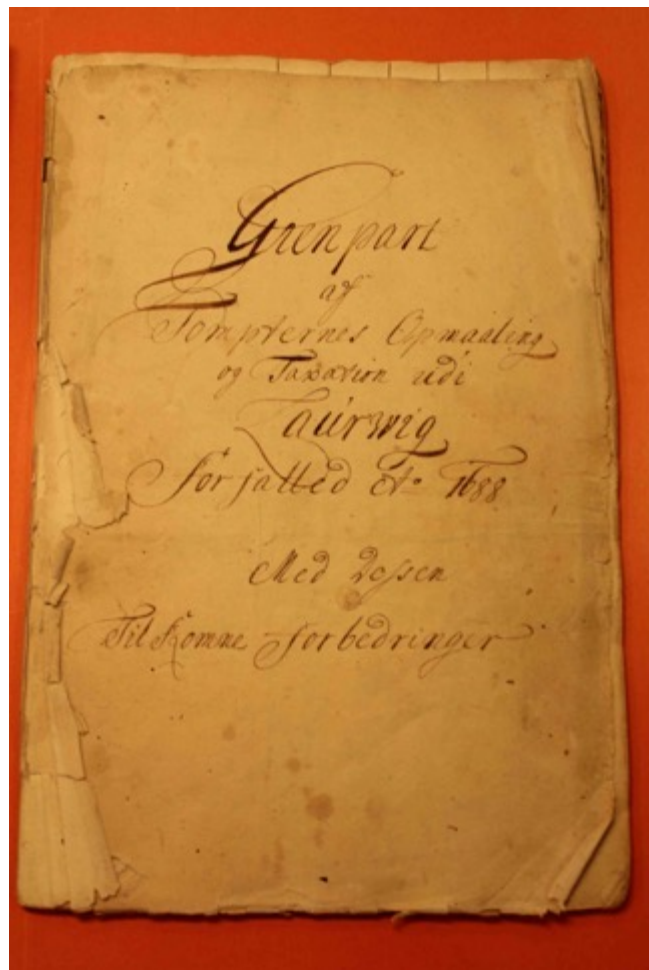
Arkivmateriale

Grevskapsarkivet,
SAKO

Takseringer
Oppmålingsforretninger
Regnskapsmateriale
Brev
Branntakseringer

Riksarkivet, div arkiver

Statens arkiver:
Rigsarkivet og
Landsarkivet for Fyn,
DK

Residensen og
byen, 1696

Lars Jacob Hvinden-Haug
Veronique Simon, NIKU

«Fra Holland mig tilsendt Ananas Planter ...»

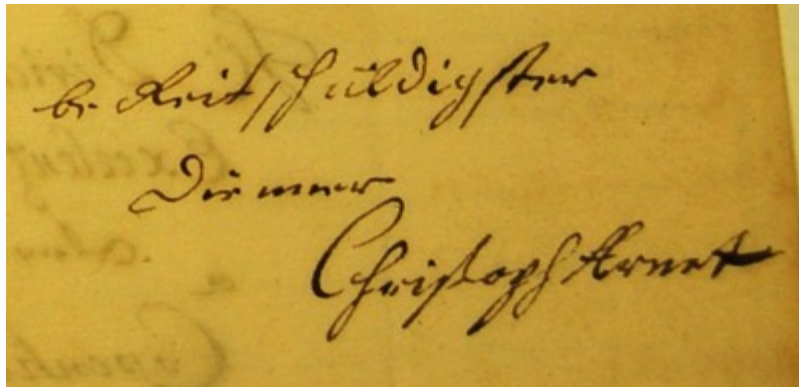
Belasde
 Rijkshandelen af Jernvalde v. Smith
 Kjøbt af Kongl. Danske Residenten i Amsterdam
 til Millers Døds: 1771 for en godartet Druve sorte
 havn Løn 18 Sk. . . .
 Riebt 2. Permonedrum til 23. januar
 Riebt 3. Rye af fra Bancellen Løn 3
 Riebt 4. Huga Gøtthor u' 1775 3 12
 Riebt 5. Høbskjøp af en Kjøbmand 1 16
 For jerns Reparation i Residentens udland
 ved den Høbskjøp til Cinnam Faldene
 til Commanen med Løn 1 2
 For hollands mig tilsendt Ananas Planter
 til den Kongl. Højskjøp 1 3
 Riebt 6. Landet i den gamle Kjøbmand
 til Miss. Løn 1 1
 Riebt 7. den hollands Løn 1 2
 Summe 231 Skilling
 Th. 31. Decbr: 1771.
 Thomsen

Christian Friedrich Thomsen,
 1768 – 1772
 Statsarkivet, Kongsberg. A-
 1056 – Larvik grevskap

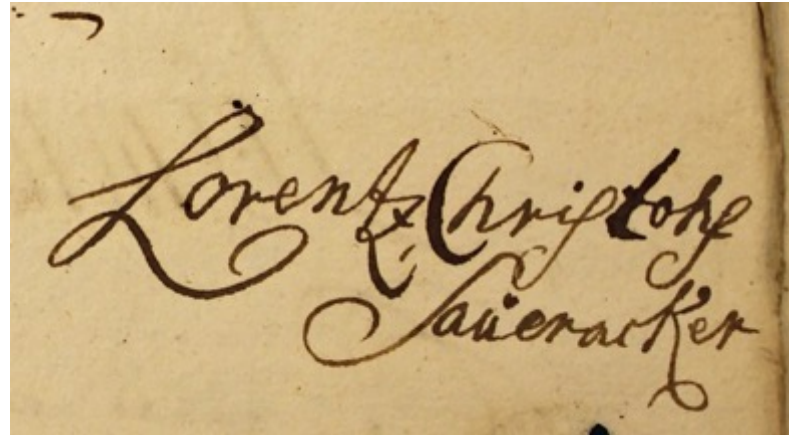

Herregårdshagens gartnere

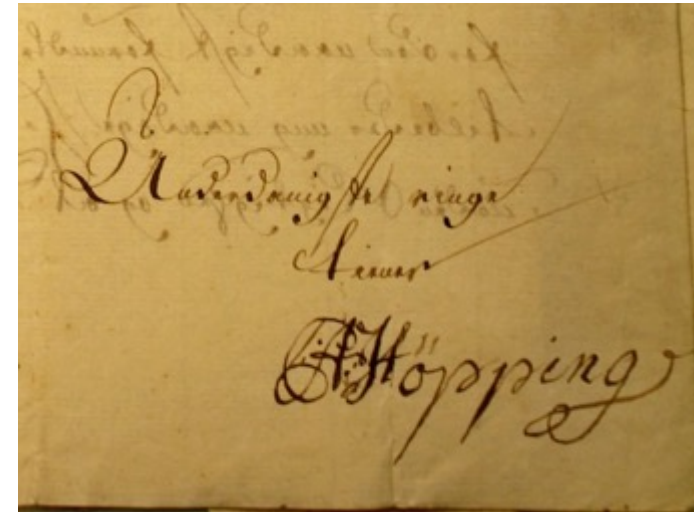
Christopher Arnet
Gärtner

Christopher Arnet 1675 – ca 1700

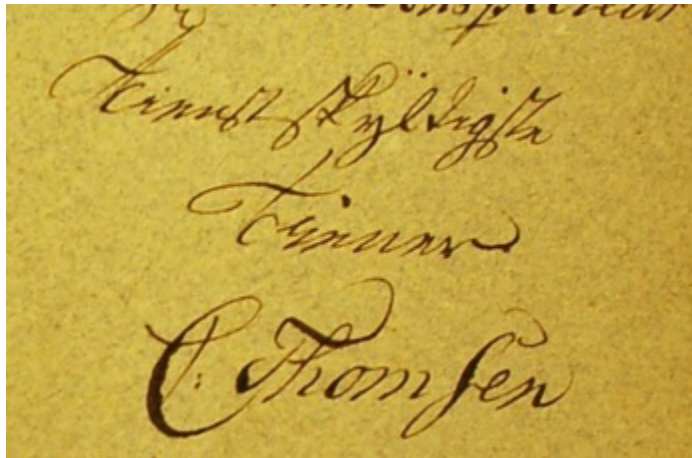
Lorentz Christoffer
Saueracker

Lorentz Christoffer Saueracker,
1719 – 1740

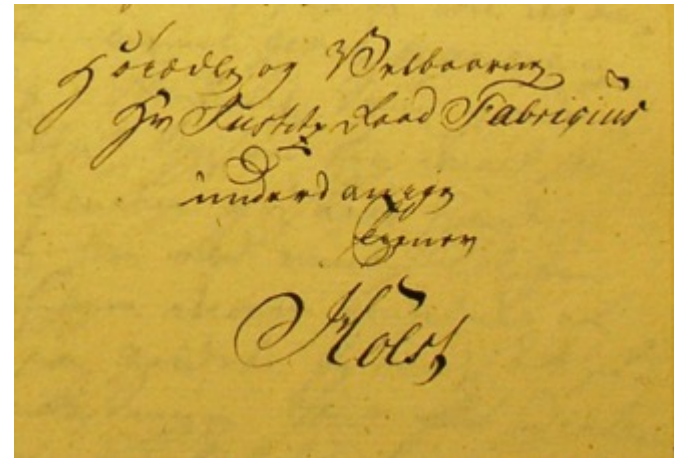
Cay Anthon Høpping

Cay Anthon Høpping
1740 – 1765

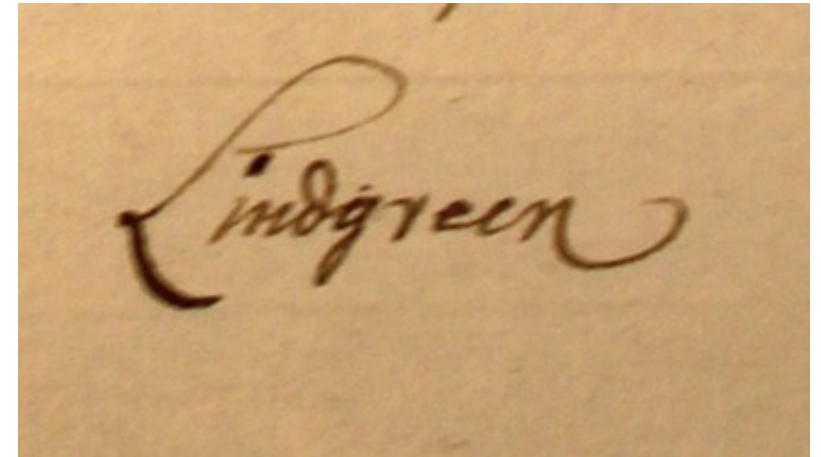
Christian Friedrich
Thomsen

Christian Friedrich Thomsen
1768 – 1772

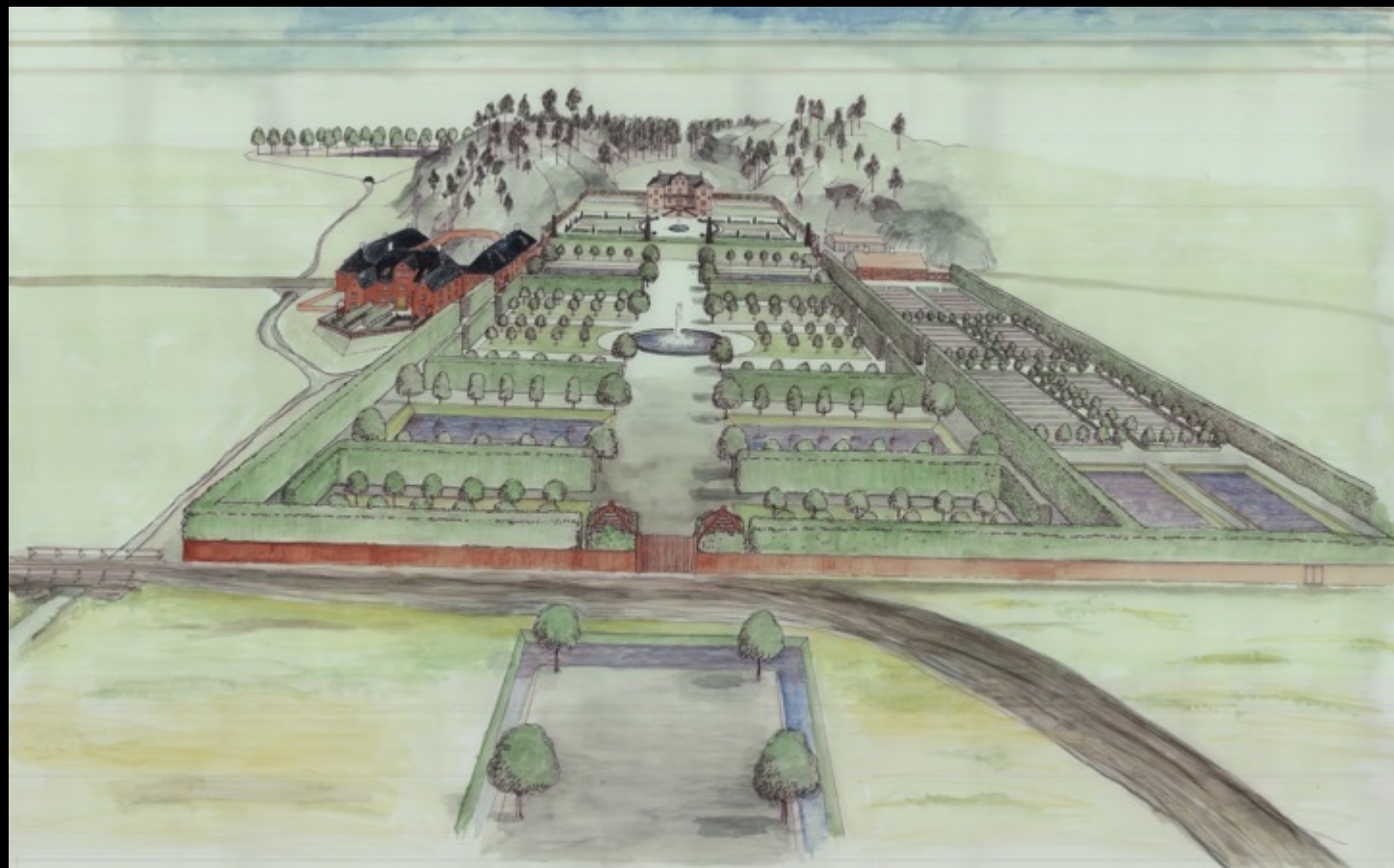
Joh. Christopher
Holst

Joh. Christopher Holst
1773 – 1783

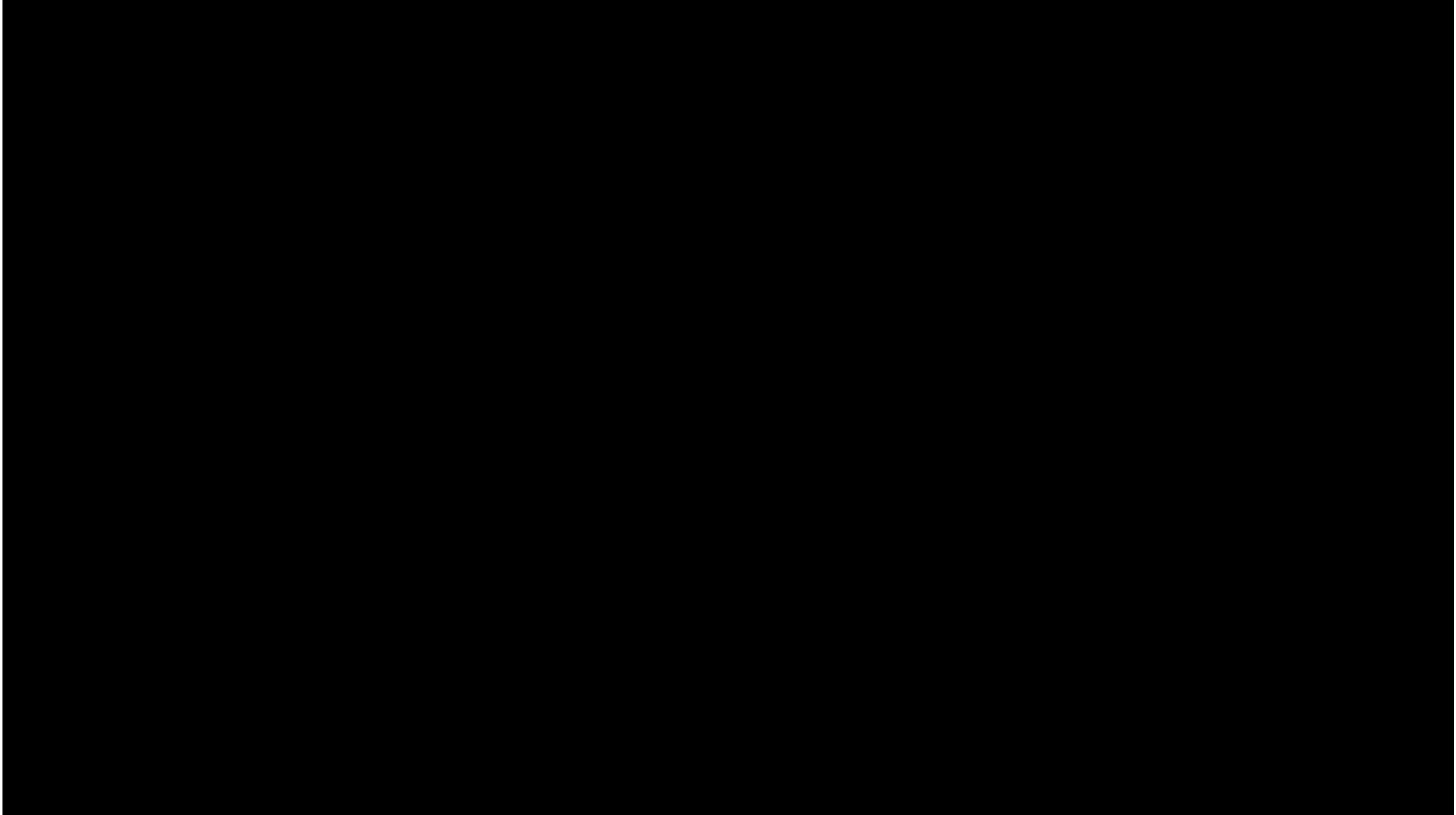

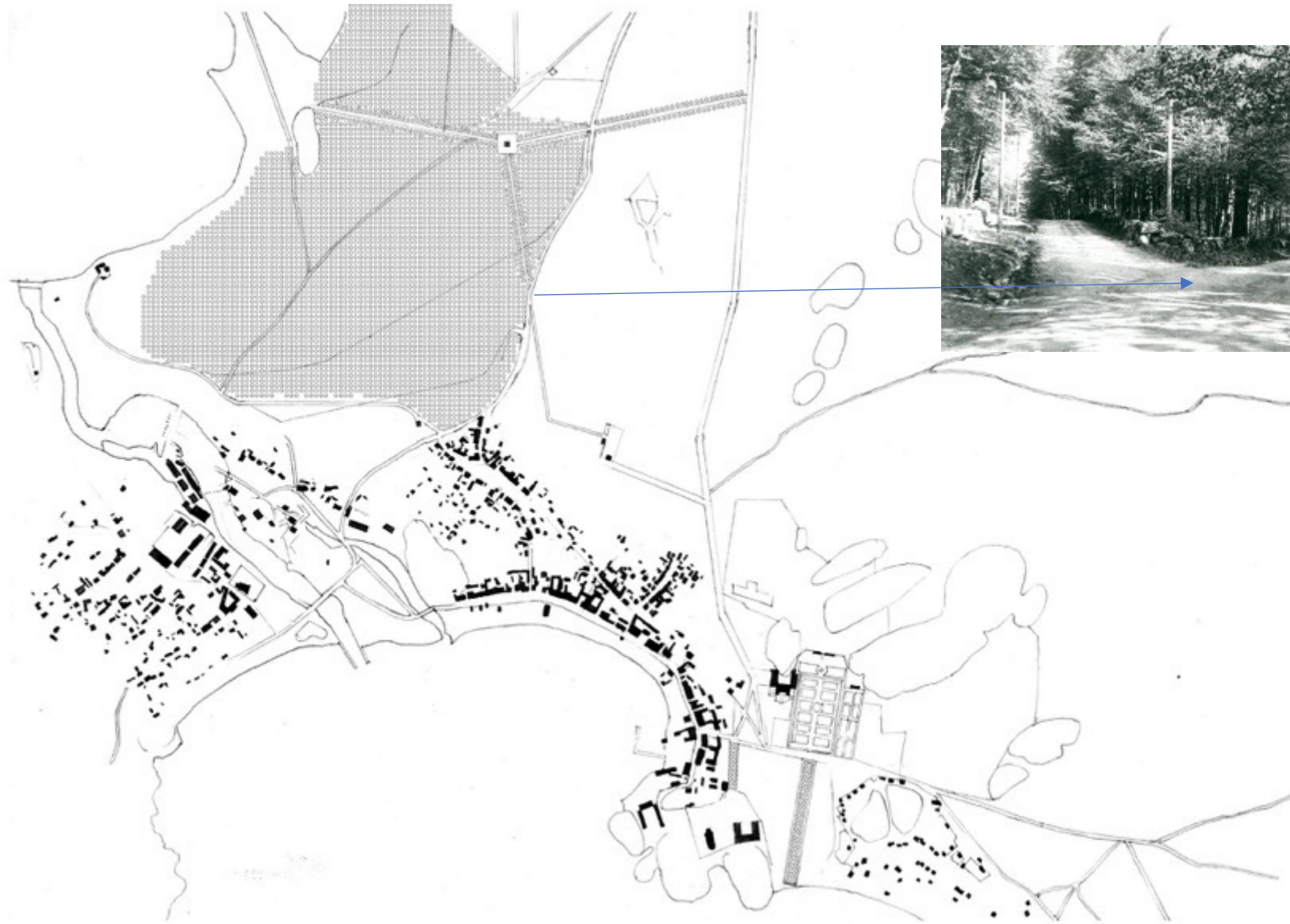
Johan Frid. Lindgreen

Johan Frid. Lindgreen 1778 – 1809
Fredrik Bøhm, 1810 – 1837

Herregården med hagen (1750)
Lars Jacob Hvinden-Haug, NIKU

Herregårdslandskapet 1767

Gårder under residensen

Skog, bymark, løkker, eng, alleer, hage

Den egentlige byen

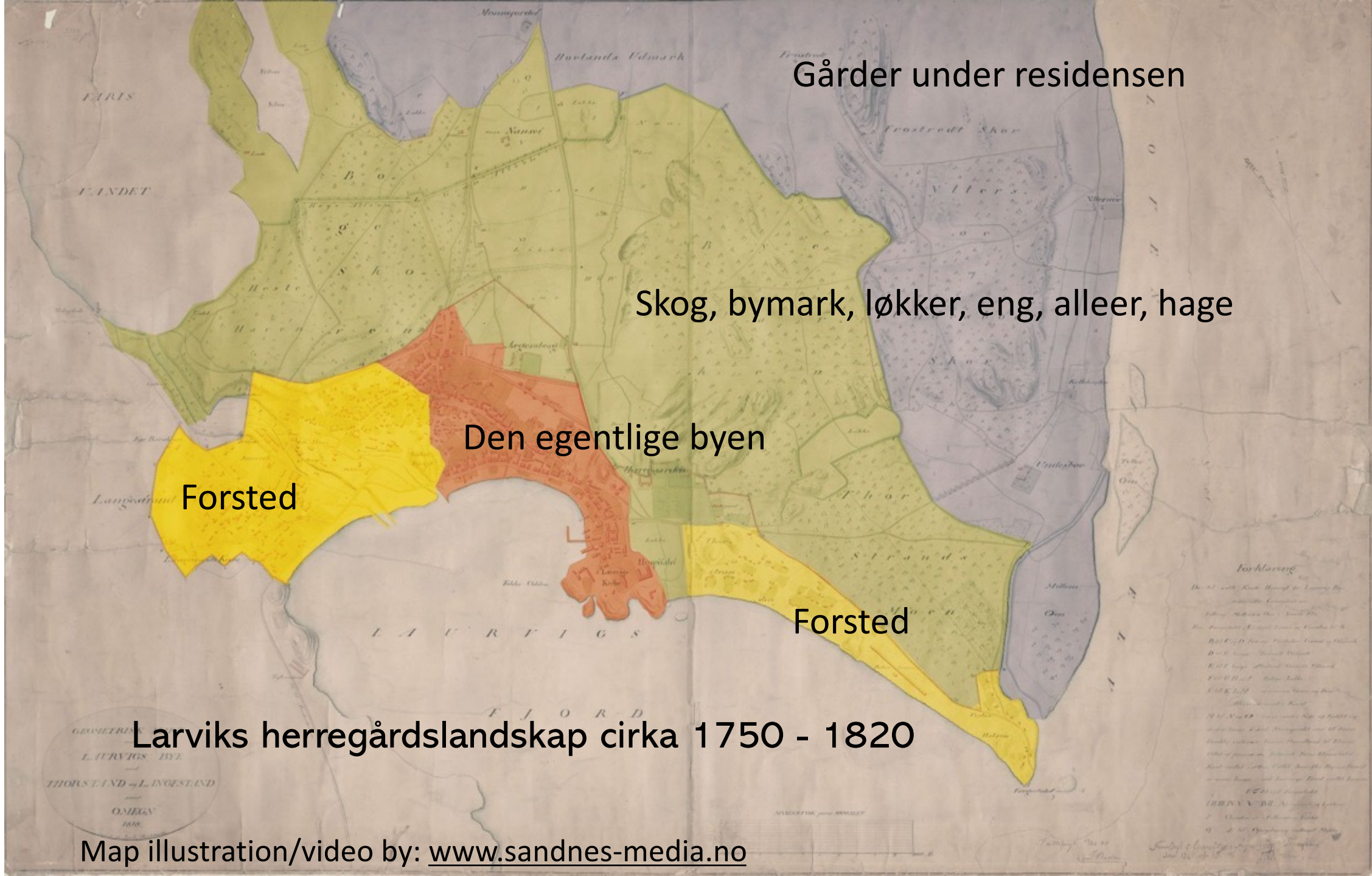
Forsted

Forsted

Larviks herregårdsskapslandskap cirka 1750 - 1820

GEOMETRIK
L. HURVIGS BYE
THORS LAND og L. INGESTAND
OMEGN
1758

Map illustration/video by: www.sandnes-media.no

Kommunedelplan for Larvik by med sentrumsstrategi

Et byplangrep der man vil skape et mangfoldig sentrum med fire sterke og distinkte bydelsidentiteter: Herregården/Tollerodden – Gamlebyen som arena for opplevelser med utgangspunkt i grevskapshistorie, maritim historie og hagekunsthistorie.

Herregården og hageområdet foreslås utviklet til en helårs kulturattraksjon med grønt fokus (Sentrumsstrategi for Larvik by 2021 – 2033)

Herregårdshagen –
Den grønne ballsalen
27.-29. august 2021

